

ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС СТАНОВЛЕННЯ Й ЕВОЛЮЦІЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ АФРОАМЕРИКАНЦІВ: БЛЮЗОВОГО ТА ДЖАЗОВОГО МУЗИЧНИХ ЖАНРІВ

У статті охарактеризовані процес зародження, становлення і розвитку блюзу як музичного жанру, з'ясовано походження термінології і розкрита роль міст Нового Орлеана і Чикаго в його розвитку.

Ключові слова: музика, блюз, афроамериканці, США, Африка, ворк-сонг, спиричуелс, рабство, джаз, культура, історія, фолк-музика.

Сучасна історична наука України перебуває на новому етапі свого розвитку, адже за часів незалежності відбулося не тільки переосмислення методів історичного дослідження, відмова від марксистсько-ленінської методології радянського періоду, а й спроба об'єктивно розглянути історичний процес, події та явища у ньому через призму історичного об'єктивізму.

Сучасні процеси реформування об'єктивізму історії, переосмислення та пошуки осучаснення й поглиблення знань з історії культури, мистецтвознавства, музикознавства та вивчення взаємозв'язку історичного розвитку в цілому породжують інтерес до раніше недосліджених проблем. Серед таких особливу увагу варто приділити дослідженню розвитку блюзу та джазу як жанрів масової культури, котрі вплинули на формування культурного тла історичних процесів та подій політичного, економічного, культурного та інших складових історичного процесу.

Сучасна історіографія дослідження розвитку блюзу та джазу як жанрів масової культури відзначена зростаючим інтересом до висвітлення різних аспектів хронологічної та географічної історії цих музичних жанрів. Зосереджено увагу також і на дослідженні етапів розвитку музичного мистецтва блюзу та джазу у контексті аналізу творчості найвідоміших представників жанрової масової культури, адже саме вони задавали темп та напрям розвитку музичного мистецтва. У цьому контексті ґрунтовне вивчення питання розвитку блюзового та джазового музичних жанрів неможливе без врахування поліваріативних концептуальних підходів до проблеми та аналізу основних історіографічних напрацювань, з'ясування їхнього сучасного стану і перспектив досліджень, виявлення головних тенденцій та напрямків подальшої розробки.

У сучасній українській історичній науці, попри виявлений інтерес деяких вчених до питань етапів становлення та розвитку жанрів масової культури, до сьогодні відсутні ґрунтовні дослідження, які б у повному об'ємі висвітлювали питання становлення й розвитку саме блюзового та джазового музичних жанрів. Комплекс проаналізованих досліджень, включаючи історіографічні напрацювання українських та зарубіжних дослідників, і відповідно до розширення аналізу проблеми поділено на дослідження: робіт іноземних вчених, зокрема американських, британських, французьких, російських (радянських) та ін., і українських дослідників. Для полегшення дослідження проблеми становлення й розвитку блюзу та джазу як музичних жанрів варто використати ще один підхід до класифікації історіографічного матеріалу, що передбачає поділ на: фонові, тематичні та спеціальні роботи.

Ураховуючи те, що ареалом поширення і розвитку блюзу та джазу є США та Західна Європа (Велика Британія та Франція зокрема), а на території сучасної України ці два жанрові музичні мистецтва не були широко поширені й глибоко дослідженні, варто окремо розглядати усю історіографічну базу розвитку блюзу та джазу.

Беручи до уваги ступінь нагромадження наукових знань, зміни в методології історичних досліджень та наукових концепцій, застосувавши методи порівняльного

аналізу, виділяємо фоновими різноманітні наукові напрацювання з історії США та історії культури (США і світової, зокрема) досліджуваного періоду і попередніх епох.

Фонові роботи з історіографії проблеми розкривають узагальнюючу картину соціальних, політичних та культурологічних процесів, що відбувалися в досліджуваній період. Оскільки вивчення історії блюзу та джазу відбувається в контексті американської духовної культури, а також виступає в якості об'єкта, який уособлює феномен сучасної фоносфери, то в коло спеціальної літератури необхідно включити роботи, які пов'язують блюз і джаз із великою кількістю суміжних проблем: історичними, антропологічними, етнографічними, лінгвістичними, філософськими, культурологічними, психологічними та музикознавчими. Праці С. Невінс і Г. Коммаджера [43], Ш. Богиної [21], Р. Білза [19], А. Токвіля [58], Г. Гачева [23], Г. Гаджиева [22] та ін. присвячені темі різноманіття культури США та її резонансу.

Важливими для дослідження виявилися праці С. Іконникової про історію культури і перспективи розвитку культури [26, 59]; В. Большакова про сенс культури, її розвитку, про культурні цінності [21]; В. Лелеко, що присвячені естетиці та культурі повсякденності [38]; праці С. Махліної з мистецтвознавства і семіотики культури [38, 39]; Н. Суворова про елітарну і масову свідомість, про культуру постмодернізму [57].

Сьогодні феномен американського фольклору і його жанрів досить повно висвітлений у роботах американських, британських і німецьких вчених – спеціалістів у сфері етнографії, історії, культурології та музикознавства.

Через зростання популярності різних форм прояву фольклорних традицій різних народів у сучасній культурі, спостерігається зростаючий науковий інтерес до проблем фольклористики в цілому і до жанрів народного й етнічного мистецтва. Наприклад, науковий інтерес Е. Фовке націлений на дослідження пісень північно-американських лісорубів [73].

Таким чином, аналіз фонових робіт дозволить змодельювати цілісну картину соціальних, політичних та культурологічних процесів, що відбувалися в умовах соціально-економічних та суспільно-політичних трансформацій в Сполучених Штатах Америки в кінці XIX – на початку XXI ст., і визначили умови формування жанрової музики афроамериканців як складової масової культури.

У той же час без ретельного аналізу історіографії проблеми, неможливе повноцінне дослідження усіх факторів становлення та розвитку блюзового та джазового музичних жанрів.

Вагомі дослідження з питань розвитку жанрової складової музичного мистецтва США у XX ст. почали з'являтися у другій половині минулого століття. Одними із найперших тематичних робіт, присвячених проблемі розвитку музичної культури афроамериканців стали дослідження В. Конен про виникнення і становлення жанрової музики чорношкірого населення США [35, 36]. Серед тематичних робіт виділяються також напрацювання, присвячені наступним проблемам: дослідження Г. Скотнікової [54, 55] про художні стилі і культурну спадкоємність, А. Козлова [29] про взаємодію джазу з іншими музичними жанрами, В. Кузнецова [37] про педагогічну спрямованість джазу.

Серед українських науковців, що досліджували блюзову та джазову музику в контексті загального розвитку музичної культури, варто відзначити напрацювання І. Хижняка «Парадоксы рок-музыки» [60], «Рок-н-ролл: информационная реальность и виртуальность» [61], та С. Шипа «Музична форма від звуку до стилю» [66].

Поміж спеціальних досліджень вагому частку займає іноземна історіографія, проте й українська історична наука також впродовж останніх десятиліть приділила не мало уваги дослідженню історії формування масової культури і блюзу та джазу зокрема.

Серед іноземної історіографії неабияке значення має «Оксфордська енциклопедія джазу» (Нью-Йорк, 2000 р.), що дає докладний опис всіх історичних періодів джазу, стилів, напрямків, творчості інструменталістів і вокалістів [74]. У праці висвітлено особливості джазової сцени та поширення жанру в різних країнах. Тематична побудова «Оксфордської енциклопедії джазу» така, що перші розділи відведено історії розвитку джазу в період 20-30-х рр., і далі 40-50-х рр, ХХ ст.. На противагу цьому період 1930-40-х рр. представлений не достатньо детально: так, наприклад, відсутні порівняльні характеристики джазових піаністів цього періоду.

У наш час існує ряд серйозних досліджень, присвячених проблемі вивчення блюзу як фольклорному феномену американської культури. До таких відносяться роботи американських вчених: Д. Еванса «The Big road of the blues» [70], Т. Рассела «Blades, Whites and Blues» [80], а також фундаментальна праця німецького дослідника В. Крамарца «Harmonieanalyse der Rockmusik» [75], присвячена рок-музиці, у якій блюз є об'єктом докладного музикознавчого аналізу.

У працях зарубіжних вчених С. Фінкельстайна [72], Фр. Бержеро [18] розглядаються проблеми наступності поколінь, особливості різних субкультур, відмінних від культури суспільства, розвитку і становлення нового музичного мистецтва у світовій культурі.

Варто зауважити, що типовим проблемам дослідження джазу – стилістики, педагогіки, особливостей виконання – російські дослідники присвятили багато уваги. Серед них виділяються роботи з проблем виникнення і становлення джазу (Е. Овчинников [44, 45]); джазового виконання та імпровізації (Є. Барбан [13, 14], А. Баташов [15, 16], Б. Гнилов [25]); історії джазових стилів і питань еволюції (В. Єрохін [24], Є. Овчинников [46]); взаємодії джазу з іншими типами музики (А. Казурова [28]). Окрему групу становлять роботи довідково-біографічного характеру (В. Озеров [47, 48], В. Фейертаг [62]), а також роботи, присвячені питанням життя і творчості виконавців (Л. Переверзєв [51]). Останнім часом поширення набули роботи педагогічної спрямованості (Ю. Чугунов [63, 64]).

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. і в українській історіографії розпочинається процес комплексного дослідження джазового мистецтва, специфіки життєвого світу американців та їх культури з нових методологічних позицій та підходів, відмови від надмірної ідеологізації при висвітленні проблеми. Серед праць українських дослідників відзначаємо роботи: В. Полянського [9], який розглянув питання, пов'язані з проблемами історії стилів сучасної естрадної та джазової музики, що стосуються важливих виражальних засобів та перших стилістичних різновидів джазу, а також проаналізував аспекти інструментів та провідних музикантів джазу; музикознавця В. Симоненка [12, 53], що розкрив питання відносно характеристик витоків, основних напрямків та стилів джазу, тлумачень часто вживаних термінів джазової музики, здійснив опис музичних інструментів із вказівкою провідних виконавців, а також виявив специфічні виконавські прийоми та елементи джазу; Г. Зайцев систематизує загальний історичний розвиток стилів ХХ ст., аналізує історію виникнення та згасання різних стилів джазу, їх особливості, досліджує творчу діяльність виконавців, їх місце у музичній культурі століття.

Серед вітчизняних історіографів особливу увагу привертає дослідження О. Коверзи. Її роботи «Зародження джазового мистецтва в Америці» [4], «Розвиток джазового мистецтва сорокових років ХХ століття: стиль «бі-боп» [5], «Розвиток джазового мистецтва тридцятих років ХХ століття (епоха свінгу)» [6], «Становлення джазового мистецтва як феномену музичної культури 20-30-х рр. ХХ ст. в Україні» [7], «Характерні особливості розвитку джазового мистецтва «традиційного» періоду» [8] є одними з небагатьох в українській історіографії. О. Коверза займається дослідженням історії розвитку джазового музичного стилю уже досить тривалий час.

Її роботи мають надзвичайно різноплановий характер: від періодизації розвитку джазу як музичного жанру, до ролі та впливу джазової музики на масову культуру США та світу в цілому.

Проблема синтезу джазової музики з іншими музичними жанрами (впливу джазу на них) залишається як і раніше відкритою, хоча до неї зверталися багато авторитетних зарубіжних дослідників: Л. Фідер [71], А. Казурова [27]. Вивчення джазу в Україні і в Росії наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. відкрило нові перспективи і отримало інші акценти в проблематиці, серед яких: джаз як соціокультурний феномен (Ф. Шак [65]); функціонування джазу в музичній культурі України (В. Романко [10]); контакти джазу з масовим мистецтвом та фольклором (О. Строкова [56]); взаємодія джазу з академічною композиторською традицією ХХ ст. (М. Матюхіна [41], О. Воропаєва [1]).

Варто відзначити і наступні монографії з історії джазу зарубіжних авторів. Серед таких роботи М. Стернса [83], Е. Мідовса [77, 78], П. Скарuffі [82], Б. Уланова [84], Л. Бергріна [68].

Культурологічні та історичні аспекти розвитку блюзу та джазу розглядаються у роботах С. Беличенка [17], Т. Надолінської [42], К. О'Конелла [79]. А також вітчизняних науковців: І. Генцицької [2], С. Змієвського [3], Л. Романюка [11].

До числа найбільш важливих робіт для розуміння феномену американського фольклору відносяться також праці німецьких дослідників А. Дауера [69], І. Берендта [67].

Одним із небагатьох, доступних українському науковцю (за умови володіння російською мовою) на сьогоднішній день спеціальним дослідженням з проблеми феномену блюзу є робота В. Конен «Блюз и ХХ век» [41], в якій докладно висвітлено жанр блюзу в контексті молодіжної естетики, а також узагальнено різні аспекти дослідження жанру блюзової музики на 1980-ті рр., що лишається популярною на пострадянському просторі. Особлива увага приділяється висвітленню проблеми масового соціокультурного резонансу, особливостям музично-виразної системи блюзу та питанням класифікації різноплановості самого блюзового жанру.

Дослідження В. Конен «Рождение джаза» [44], яке є першою фундаментальною працею в радянській історіографії, що присвячена формуванню джазу, його музично-виразній системі, його естетиці. На фоні історико-культурних явищ дослідниця розглянула процес виникнення нових музичних видів і жанрів, відмінних від традиційно-європейських. У роботі показано, що народження джазу було зумовлено передумовами розвитку музичної культури в США, які різко відрізняються від звичних жанрів для музики європейських країн. Це в свою чергу пов'язано з синтезом африканської і європейської культур, з особливостями соціальної історії Америки. В. Конен висвітлила ті чинники, які дозволили музичному жанру, що виник в провінційному замкнутому афроамериканському середовищі, зайняти настільки чільне місце не тільки в США, але і в культурному житті інших країн.

Особливе значення має робота Юго Панасьє «Історія істинного джазу» [50] (Париж, 1959 р.), в якій висвітлено історію джазу від самого зародження культури народів Африки до середини ХХ ст.; охарактеризовано етапи розвитку джазу у відповідності із локальними особливостями; визначено чільне місце американських міст Нового Орлеану, як колиски джазу, та Чикаго, як осередку подальшого розвитку мистецтва джазу у США.

Робота Ю. Панасьє являє собою унікальне дослідження культури джазу як яскравого явища музичного мистецтва темношкірого населення США. Вперше Ю. Панасьє вдалося чітко охарактеризувати та співвіднести два протилежні напрями у розвитку американського джазу й запропонувати власну класифікацію жанрових видів самого джазу, розрізливши:

- 1) «істинний» джаз, пов'язаний з живою традицією мистецтва чорношкірих;
- 2) джаз «комерційний», як своєрідну галузь «індустрії розваг».

При цьому Юго Панасье виступив прихильником однієї з трьох найпоширеніших на Заході, взаємовиключаючих позицій щодо джазу. Одні дослідники, серед них автор книги, стверджують, що справжній джаз – це «музика афроамериканців». Для інших джаз – музична екзотика («музика ситих»). Треті ж розуміють під джазом «істинно американську музику». Іншими словами, досі не існує єдиної думки про те, що можна називати джазом, які напрямки в нього входять, а що є лише підробкою, ерзацом. Ю. Панасье чітко і принципово визначає свої позиції, його концепція викладена з достатньою повнотою.

Цінність дослідження Ю. Панасье полягає ще й у тому, що у його роботі подано багато відомостей про видатних афроамериканських джазових виконавців (як про всесвітньо відомих – Луї Армстронга, Дюка Еллінгтона, Бессі Сміт, так і про менш знайомих широким слухацьким колам) і чуйних зауважень про свінг, імпровізацію, про своєрідну манеру звуковидобування, про ритм, про відмінність виконавських манер, тощо.

Надзвичайно глибоким дослідженням, у якому зібраний та систематизований багатий фактичний матеріал, співвіднесені особистості та події короткої, але бурхливої історії джазу, що подані доступною мовою, є «Становлення джазу» Дж. Колліера (Оксфорд, 1978) [32].

У роботі подається характеристика еволюції, зміни стилів та напрямків джазу. Автор дає чіткі ціннісні орієнтири, в основному він вірно оцінює значення тих чи інших явищ джазової творчості.

Робота Дж. Колліера має не вузькоспеціальний, дослідницький характер, вона адресована найширшій читацькій аудиторії, в тому числі і тим, хто мало знайомий з історією джазу.

Джаз – не тільки особливий, специфічний жанр музики, а й особливе, неповторне середовище, і люди, що створюють цю музику. Книга Дж. Колліера представляє безліч музикантів, які впродовж першої половини ХХ ст. «робили джаз». Мабуть, тільки два великі джазові музиканти прожили відпущене їм життя сповна – це Л. Армстронг та Д. Еллінгтон. Життя багатьох інших з різних причин ламалися в пору молодості або творчої зрілості, раптово обривалися на найвищій ноті. Немов якийсь рок невпинно поповнював сумний джазовий меморіал: Бікс Бейдербек, Фетс Воллер, Бессі Сміт, Біллі Холідей, Чарлі Паркер, Джанго Рейнхардт, Лестер Янг, Джон Колтрейн та ін.

Усе ж помітна недосконалість дослідження Дж. Колліера є в тому, що він не достатньо приділяє уваги внутрішньому соціальному середовищу джазового світу, надзвичайно скупо висвітлює соціальну природу. Колліер мало пише про конфлікти, що прямо відобразилися на джазі. Мається на увазі расова проблема, що впливала на всі сфери життя чорношкірих Сполучених Штатів. Хоча, якщо брати загалом, книга є надзвичайно гідною.

У монографії Дж. Колліера, присвяченій творчості видатного американського музиканта Луї Армстронга (1900-1971 рр.) «Луї Армстронг. Американський геній» (Оксфорд, 1983) [31], автор яскраво і професійно висвітлює шлях становлення свого героя, відмовляючись від традиційної для преси США романтизації «суперзірки». Дж. Колліер показує, як зміна рис культури у бік комерціалізації та расова дискримінація завадили досягти вершин у кар'єрі трубача, композитора, співака. Розповідь про особисте життя Армстронга охоплює широке коло його колег-музикантів, що створює багатопланову панораму американського музичного життя середини ХХ ст..

Дюку Еллінгтону (1899-1974 рр.), відомому американському піаністу, композитору, керівнику джаз-оркестру, одному із засновників великої кількості різно-

манітних стилів джазу присвячено окреме дослідження Дж. Колліера – «Дюк Еллінгтон» (Оксфорд, 1987) [30]. Практичне значення цих робіт полягає у тому, що вони допомагають розкрити сутність джазу, як жанру масової культури та подають надзвичайно багато інформації про дві історичні постаті джазу – Луї Армстронга та Дюка Еллінгтона.

Надзвичайно багато відомостей з історії зародження та розвитку блюзу можна почерпнути із дослідження П. Олівера «The story of the blues» (Лондон, 1969) [49], яке являє собою систематизований та послідовний аналіз історії розвитку жанру блюз – від музичної творчості перших темношкірих рабів у США, привезених із Африки, до другої половини ХХ ст.. Оліверу вдалося найбільш повно розкрити особливості блюзової культури афроамериканців. Так, дослідник відмічає, що «коли работорговці припливли в Африку та забрали частину місцевого населення до Штатів в якості рабів, і змусили працювати на плантаціях, вони (ред. раби) забрали із дому також і свою душу. Вони були відірвані від дому, але частинку свого єства, своєї етнічної приналежності чорношкірі раби принесли із собою у Західний світ. Саме ця частинка душі і стала ключовим фактором у подальших історичних процесах розвитку культури США, та музичного мистецтва зокрема. Варто відзначити, що чорношкірі люди відрізняються від білих неймовірним відчуттям ритму. Вони краще білих танцюють і співають. Це не є спірним, це є расовою особливістю.

Серед інших монографій з історії розвитку блюзового музичного жанру є роботи В. Пісігіна «Пришествие блюза. Т. 1. Country Blues. Книга первая: «Delta Blues» [52], Ф. Леанза «The blues then and now: history of the blues» [76], П. Скаруффі «A brief history of popular music before rock music, A brief history of Blues Music» [81].

Таким чином, аналіз опрацьованої зарубіжної та української історіографії з проблеми формування жанрів масової культури у США – зародження, становлення та розвитку блюзу та джазу вимагає створення ґрунтовного, об'єктивно узагальнюючого та комплексного дослідження з історії жанрової музики чорношкірого населення США.

1. *Воропаєва О.* Джазінг як форма взаємодії академічного та «третього» пластів у джазі.: автореферат на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства. 17.00.03 / О. Воропаєва. Харків, 2009. 19 с. Режим доступу: http://revolution.allbest.ru/culture/00590931_0.html
2. *Генсицька І.* Біля витоків вітчизняного джазу / Музика / І. Генсицька. 2005. № 3. С. 28-30.
3. *Змієвський С.* Джаз у контексті високої музики / Культура і життя / С. Змієвський. 2003. С. 8.
4. *Коверза О.* Зародження джазового мистецтва в Америці / Збірник наукових праць «Мистецтвознавчі записки» / О. Коверза. К., 2009. № 16. С. 64-72.
5. *Коверза О.* Розвиток джазового мистецтва сорокових років ХХ століття: стиль «бі-боп» / Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : Щоквартальний науковий журнал / О. Коверза. К.: Міленіум, 2011. № 1'2011. С. 116-120.
6. *Коверза О.* Розвиток джазового мистецтва тридцятих років ХХ століття (епоха свінгу) / Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського / О. Коверза. К., 2009. Вип. 83. С. 65–77.
7. *Коверза О.* Становлення джазового мистецтва як феномену музичної культури 20-30-х рр. ХХ століття в Україні / Актуальні питання гуманітарних наук / О. Коверза. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. 2015. Випуск 14. С. 87-93.
8. *Коверза О.* Характерні особливості розвитку джазового мистецтва «традиційного» періоду / Мистецтво джазу / О. Коверза. С. 273-289. Режим доступу: http://knmau.com.ua/naukoviy_visnik/091/pdf/29.pdf
9. *Полянський В.* Стилістика раннього джазу / В. Полянський. К., 2004. 116 с.
10. *Романко В.* Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації : автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / В. Романко. К., 2001. 20 с.
11. *Романюк Л.* Синкретизм фольклору і джазу в музичному мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ ст. / Л. Романюк. Івано-Франківськ. 9 с. Режим доступу: <http://int-konf.org/konf032015/1027-kandidat-mistectvoznavstva-romanyuk-l-b-sinkretizm-folkloru-dzhazu-v-muzichnomu-mistectv-ukrayini-kncya-hh-pochatku-hh-st.html>
12. *Симоненко В.* Лексикон джазу / В. Симоненко. К.: Муз. Україна, 1981. 111 с.
13. *Барбан Е.* Джазовые опыты / Е. Барбан. СПб.: Композитор – Санкт-Петербург, 2007. – 334 с.

14. Барбан Е. Джазовые портреты / Е. Барбан. СПб.: Композитор, 2006. 302 с.
15. Баташев А. Звезда Брубека / Музыка в СССР / А. Баташев. 1987. № 4. С. 28-29.
16. Баташев А. Советский джаз: ист. очерк / А. Баташев. М.: Музыка, 1972. 175 с.
17. Беличенко С. История становления американского джаза / США. Канада: экономика, политика, культура / С. Беличенко. 2007. № 4. С. 82-91.
18. Берджеро Ф. История джаза со времен бопа / Ф. Берджеро, А. Мерлин. М.: АСТ-Астрель, 2003. 160 с.
19. Билз Р. Аккультурация / пер. В.Г. Николаева // Антология исследований культуры / Р. Билз. СПб., 1997. Т. 1. С. 348-370.
20. Богина Ш. Этнокультурные процессы в США. Конец XVIII – нач. XIX в. / Ш. Богина. М., 1986. 114 с.
21. Большаков В. Культура как форма человечности / В. Большаков. Великий Новгород: Изд-во Новгород, гос. ун-та им. Ярослава Мудрого, 2000. 92 с.
22. Гаджиев К. Американская нация: национальное самосознание и культура / К. Гаджиев. М., 1990. 239 с.
23. Гачев Г. Национальные образы мира. Америка в сравнении с Россией и славянством / Г. Гачев. М.: Раритет, 1997. 680 с.
24. Ерохин В. Уинтроп Сарджент и его книга о джазе. Вступительная статья / Джаз. Генезис. Музыкальный язык. Эстетика / В. Ерохина. М., 1987. С. 3-21.
25. Гнилов Б. Фортепианное джазовое исполнительство как вид музыкального творчества (1940-1950-е годы): автореф. дис. к-та искусствоведения: 17.00.02 / Б. Гнилов. М., 1991. 22 с.
26. Иконникова С. «Массовая культура» и молодежь: вымыслы и реальность / С. Иконникова. М., 1979. 34 с.
27. Казурова А. Джаз в творчестве зарубежных композиторов первой половины XX века / А. Казурова. М.: МГИМ им. А.Г. Шнитке, 1998. 72 с.
28. Казурова А. Шостакович и джаз // Шостаковичу посвящается: Сборник статей к 90-летию композитора / А. Казурова. М., 1997. С. 91–101.
29. Козлов А. Джаз, рок и медные трубы / Огонёк / А. Козлов. 1990. № 29. С. 20-23.
30. Коллиер Дж. Дюк Эллингтон. Перевод с англ.; / Дж. Коллиер. М.: Радуга, 1991. 351 с.
31. Коллиер Дж. Луи Армстронг. Американский гений. Пер. с англ. / Дж. Коллиер. М.: Радуга, 1987. 424 с.
32. Коллиер Дж. Становление джаза. Пер. с англ. / Дж. Коллиер. М.: Радуга. 1984. 277 с.
33. Конен В. Блюзы и XX век / В. Конен. М.: Музыка, 1981. 81 с.
34. Конен В. Рождение джаза / В. Конен. М.: Сов. композитор, 1984. 312 с.
35. Конен В. Современная музыка буржуазного Запада / В. Конен. М., 1961. 32 с.
36. Конен В. Третий пласт: Новые массовые жанры в музыке XX века / В. Конен // Рос. ин-т искусствознания. М.: Музыка, 1994. 160 с.
37. Кузнецов В. Теория и методика учебно-творческого процесса в любительских эстрадных оркестрах и ансамблях / В. Кузнецов. М., 2000. 246 с.
38. Лелеко В. Пространство повседневности в европейской культуре / В. Лелеко; ред. С. Н. Иконникова; М-во культуры РФ. СПб.: СПбГУКИ, 2002. 320 с.
39. Махлина С. Семиотика культуры и искусства: слов.-справ. : в 2 кн. 2-е изд., расшир. и испр / С. Махлина. СПб.: Композитор, 2003. Кн. 1: А-Л. 268 с.; Кн. 2: М-Я. 339 с.
40. Махлина С. Язык искусства в контексте культуры / С. Махлина. СПб.: СПбГАК, 1995. 216 с.
41. Матюхина М. Влияние джаза на профессиональное композиторское творчество Запада Европы первых десятилетий XX века. автореф. дис. к-та искусствоведения: 17.00.02 / М. Матюхина. М. 2003. 24 с. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/vliyanie-dzhaza-na-professionalnoe-kompozitorskoe-tvorchestvo-zapadnoi-evropu-pervykh-desyat>
42. Надолинская Т. Джазовая музыка в современной школе: взгляд в XXI век / Т. Надолинская. Педагогика искусства – электронный научный журнал. 5 с. Режим доступа: <http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/nomer-4-2010/nadolinskaya12-12-2010.pdf>
43. Невинс С., Коммаджер Г. История США / Невинс А., Коммаджер Г. // Пер. с англ. В. Оболенского и Б. Прянишникова. Нью-Йорк: Телекс, 1991. 444 с.
44. Овчинников Е. История джаза / Е. Овчинников. М.: Музыка, 1994. 240 с.
45. Овчинников Е. Джаз как явление музыкального искусства / Е. Овчинников. М., 1984. 66 с.
46. Овчинников Е. От классического джаза к свингу / Е. Овчинников. М. 1989. 115 с.
47. Озеров В. Проблемы массовой культуры в современной зарубежной музыкально-педагогической теории и практике / В. Озеров. М., 1987. 52 с.
48. Озеров В. Джаз. США: учеб.-справ. пособие / В. Озеров. М.: ГМПИ, 1990. 159 с.

49. *Оливер П.* The story of the blues. / Перевод Сергея Павлова / П. Оливер // 1969. 212 с. Режим доступу: <http://www.blues.ru/book/>
50. *Панасье Ю.* История подлинного джаза. 2-е изд. / Ю. Панасье. Л.: Музыка. 1979. 128 с. Режим доступу: <http://mreadz.com/new/index.php?id=244792>
51. *Переверзев Л.* Джаз-банд. Музыкальная энциклопедия. Т. 2. 1974. 220 с.
52. *Писигин В.* Пришествие блюза. Т. 1. Country Blues. Книга первая: «Delta Blues, vol. 1» / В. Писигин. М.: Имперіум Пресс, 2009. 464 с. Режим доступу: <http://www.collectable-records.ru/pisigin/vol6/foreword.htm>
53. *Симоненко В.* Мелодии джаза. Антология. / В. Симоненко. К.: «Музична Україна». 1984. 319 с.
54. *Скотникова Г.* Альберт Швейцер: от музыковедения к философии жизни / Международный симпозиум, посвященный 125-летию со дня рождения. А. Швейцера / Г. Скотникова. СПб.: СПбГУКИ, 2000. С. 55-61.
55. *Скотникова Г.* Образное начало в культурологическом исследовании: Аполлон и Дионис / Культура. Творчество Человека. Всероссийская конф. / Г. Скотникова. Самара, 1991. С. 78-84.
56. *Строкова Е.* Джаз в контексте массового искусства. автореф. дис. к-та искусствоведения: 17.00.09 / Е. Строкова. М., 2002. 37 с. Режим доступу: <http://cheloveknauka.com/dzhaz-v-kontekste-massovogo-iskusstva>
57. *Суворов Н.* Элитарное и массовое сознание в культуре постмодернизма / Н. Суворов. СПб.: СПбГУКИ, 2004. 371 с.
58. *Токвиль А.* Демократия в Америке / А. Токвиль. М., 1996. 554 с.
59. Теория культуры; п/р С. Н. Иконниковой, В. П. Большакова. СПб: Питер, 2008. 592 с.
60. *Хижняк И.* Парадоксы рок-музыки / И. Хижняк. К.: «Молодь», 1989. 295 с.
61. *Хижняк И.* Рок-н-ролл: информационная реальность и виртуальность / И. Хижняк. Хмельн.: «Освіта України», 2014. 275 с.
62. *Фейертаг В.* Джаз. XX век : энциклопед. справ. / В. Фейертаг. СПб.: Скифия, 2001. 564 с.
63. *Чугунов Ю.* Гармония в джазе / Ю. Чугунов. М.: Сов. композитор, 1980. 79 с.
64. *Чугунов Ю.* Эволюция гармонического языка джаза / Ю. Чугунов. М., 1994. 98 с.
65. *Шак Ф.* Джаз как социокультурный феномен (на примере американской музыки второй половины XX века) автореф. дис. к-та искусствоведения: 17.00.02 / Ф. Шак. Ростов-на-Дону: КГУКИ, 2008 23 с. Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/dzhaz-kak-sotsiokulturnyi-fenomen-na-primere-amerikanskoj-muzyki-vtoroi-poloviny-xx-veka>
66. *Шун С.* Музична форма від звуку до стилю / С. Шип. К.: Заповіт, 1998. 368 с.
67. *Berendt I.* Das Jazzbuch von New Orleans bis Free Jazz / I. Berendt. Frankfurt am Main, 1968. 334 s.
68. *Bergreen L.* Louis Armstrong: An Extravagant Life. / L. Bergreen. New York: Broadway Books. 1997. 576 p. Режим доступу: <https://www.nytimes.com/books/first/b/bergreen-armstrong.html>
69. *Dauer A.* Der Jazz. Seine Ursprünge und seine Entwicklung / A. Dauer. Leipzig, 1958. 197 s.
70. *Evans D.* Big Road Blues / D. Evans. California, 1982. 379 p.
71. *Feather L.* The Encyclopedia of Jazz. / L. Feather. N.Y., 1960. 527 p.
72. *Finkelstein S.* Jazz: A People's Music / S. Finkelstein. New-York: Citadel Press, 1948. 180 p.
73. *Fowke E.* Lumbering Songs from the Northern Woods / E. Fowke. Texas Press. 1970. 232 p.
74. *Kirchner B.* The Oxford companion to jazz / B. Kirchner. New York: Oxford university press, 2000. 852 p.
75. *Kramarz V.* Harmonieanalyse der Rockmusik: Von Folk und Blues zu Rock und New Wave. / V. Kramarz. Schott Music GmbH & Co KG, Mainz. 1984. 212 s.
76. *Leanza F.* The blues then and now: history of the blues / F. Leanza // 2004. 188 p. Режим доступу: <http://www.publicbookshelf.com/history/blues-history/origin>
77. *Meadows E.* Jazz research and performance materials / E. Meadows. 1995. 792 p. Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=dDIKSt7JR40C&pg=PA58&lpg=PA58&dq=Dale,+Rodney.+The+World+Of+Jazz.&source=bl&ots=OUe-6vr6Af&sig=kO4AmzzCJ9otSI-AxKb4EjgAAQI&hl=ru&sa=X&ei=3c8JVZCPG4erU_qygdgH&ved=0CEAQ6AEwBjgK#v=onepage&q=Dale%2C%20Rodney.%20The%20World%20Of%20Jazz.&f=false
78. *Meadows E.* Jazz scholarship and pedagogy: a research and information / E. Meadows. 2006. 711 p. Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=Ek-zAQAQBAJ&pg=PA48&lpg=PA48&dq=Dale,+Rodney.+The+World+Of+Jazz.&source=bl&ots=OotVxLSPG2&sig=ayFTvccgaRtroXyq3i4Pxuz1ZGA&hl=ru&sa=X&ei=3c8JVZCPG4erU_qygdgH&ved=0CDsQ6AEwBTgK#v=onepage&q=Dale%2C%20Rodney.%20The%20World%20Of%20Jazz.&f=false
79. *O'Connell Ch.* The Color of the Blues: Considering Revisionist Blues Scholarship / Ch. O'Connell. Southern Cultures, Volume 19, Number 1, Spring 2013. P. 61-81. Режим доступу: http://www.academia.edu/2550329/The_Color_of_the_Blues_Considering_Revisionist_Blues_Scholarship
80. *Russel T.* Blacks, Whites and Blues / T. Russel. London, 1970. 112 p.

81. Scaruffi P. A brief history of popular music before rock music. A brief history of Blues Music / P. Scaruffi. 2005 210 p. Режим доступу: <http://www.scaruffi.com/history/blues.html>
82. Scaruffi P. A history of jazz music / P. Scaruffi. 2007. 360 p. Режим доступу: <http://www.scaruffi.com/history/jazz.html>
83. Stearns M. The story of jazz / M. Stearns. Oxford University Press, 1956. 367 p. Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books?id=tDQrHw5zNaYC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
84. Ulanov B. A history of jazz in America / B. Ulanov. New York: The Viking Press. 1952. 407 p. Режим доступу: https://archive.org/stream/historyofjazzina030270mbp/historyofjazzina030270mbp_djvu.txt

References

1. Voropaieva O. Dzhazzinh yak forma vzaiemodii akademichnoho ta «tredo» plastiv u dzhazi.: avtoreferat na zdobuttia nauk. stupenia kand. mystetstvoznavstva. 17.00.03 / O. Voropaieva. Kharkiv, 2009. 19 s. Rezhym dostupu: http://revolution.allbest.ru/culture/00590931_0.html
2. Hensytska I. Bilia vytokiv vitchyznianoho dzhazu / Muzyka / I. Hensytska. 2005. № 3. С. 28-30.
3. Zmiievskiy S. Dzhaz u konteksti vysokoi muzyky / Kultura i zhyttia / S. Zmiievskiy. 2003. С. 8.
4. Koverza O. Zarozhennia dzhazovoho mystetstva v Amerytsi / Zbirnyk naukovykh prats «Mystetstvoznavchi zapysky» / O. Koverza. K., 2009. № 16. S. 64-72.
5. Koverza O. Rozvytok dzhazovoho mystetstva sorokovykh rokiv XX stolittia: styl «bi-bop» / Visnyk Derzhavnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv: Shchokvartalnyi naukoviy zhurnal / O. Koverza. K.: Milenium, 2011. № 1'2011. S. 116-120.
6. Koverza O. Rozvytok dzhazovoho mystetstva trydtsiatykh rokiv XX stolittia (epokha svinhu) / Naukoviy visnyk NMAU im. P.I. Chaikovskoho / O. Koverza. K., 2009. Vyp. 83. S. 65-77.
7. Koverza O. Stanovlennia dzhazovoho mystetstva yak fenomenu muzychnoi kultury 20-30-kh rr. XX stolittia v Ukraini / Aktualni pytannia humanitarnykh nauk / O. Koverza. Drohobyt'skyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Ivana Franka. 2015. Vypusk 14. S. 87-93.
8. Koverza O. Kharakterni osoblyvosti rozvytku dzhazovoho mystetstva «tradytsiinoho» periodu / Mystetstvo dzhazu / O. Koverza. S. 273-289. Rezhym dostupu: http://knmau.com.ua/naukoviy_visnyk/091/pdf/29.pdf
9. Polianskyi V. Stylistyka rannoho dzhazu / V. Polianskyi. K., 2004. 116 s.
10. Romanko V. Dzhaz u muzychnii kulturi Ukrainy: sotsiokulturna ta muzykoznavcha interpretatsii: avtoref. dys. kand. mystetstvoznavstva: 17.00.03 / V. Romanko. K., 2001. 20 s.
11. Romaniuk L. Synkretizm folkloru i dzhazu v muzychnomu mystetstvi Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI st. / L. Romaniuk. Ivano-Frankivsk. 9 s. Rezhym dostupu: <http://int-konf.org/konf032015/1027-kandidat-mistectvoznavstva-romanyuk-l-b-sinkretizm-folkloru-dzhazu-v-muzichnomu-mistectv-ukrayini-kncya-hh-pochatku-hh-st.html>
12. Symonenko V. Leksykon dzhazu / V. Symonenko. K.: Muz. Ukraina, 1981. 111 s.
13. Barban E. Dzhazovyie opyty / E. Barban, SPb.: Kompozitor – Sankt-Peterburg, 2007. – 334 s.
14. Barban E. Dzhazovyie portrety / E. Barban. SPb.: Kompozitor, 2006. 302 s.
15. Batashev A. Zvezda Brubeka / Muzyka v SSSR / A. Batashev. 1987. № 4. S. 28-29.
16. Batashev A. Sovetskiy dzhaz: ist. ocherk / A. Batashev. M.: Muzyka, 1972. 175 s.
17. Belichenko S. Istoriya stanovleniya amerikanskogo dzhaza / SShA. Kanada: ekonomika, politika, kultura / S. Belichenko. 2007. № 4. С. 82-91.
18. Berzhero F. Istoriya dzhaza so vremen bopa / F. Berzhero, A. Merlin. M.: AST-Astrel, 2003. 160 s.
19. Bilz R. Akkulturiatsiya / per. V.G. Nikolaeva // Antologiya issledovaniy kultury / R. Bilz. SPb., 1997. T. 1. S. 348-370.
20. Bogina Sh. Etnokulturnye protsessy v SShA. Konets XVIII – nach. XIX v. / Sh. Bogina. M., 1986. 114 s.
21. Bolshakov V. Kultura kak forma chelovechnosti / V. Bolshakov. Velikiy Novgorod: Izd-vo Novgorod, gos. un-ta im. Yaroslava Mudrova, 2000. 92 s.
22. Gadzhiev K. Amerikanskaya natsiya: natsionalnoe samosoznanie i kultura / K. Gadzhiev. M., 1990. 239 s.
23. Gachev G. Natsionalnye obrazy mira. Amerika v sravnenii s Rossiey i slaviansvom / G. Gachev. M.: Raritet, 1997. 680 s.
24. Erokhin V. Uintrop Sardzhent i ego kniga o dzhaze. Vstupitel'naya stat'ya / Dzhaz. Genezis. Muzykalnyi yazyk. Estetika / V. Erokhina. M., 1987. S. 3-21.
25. Gnilov B. Fortepiannoe dzhazovoe ispolnitelstvo kak vid muzykalnogo tvorchestva (1940-1950-e gody): avtoref. dis. k-ta iskusstvovedeniya: 17.00.02 / B. Gnilov. M., 1991. 22 s.
26. Ikonnikova S. «Massovaya kultura» i molodezh: vymysly i realnost' / S. Ikonnikova. M., 1979. 34 s.
27. Kazurova A. Dzhaz v tvorchestve zarubezhnykh kompozitorov pervoy poloviny XX veka / A. Kazurova. M.: MGIM im. A.G. Shnitke, 1998. 72 s.

28. Kazurova A. Shostakovich i dzhaz // Shostakovichu posviashchaetsa: Sbornik statey k 90-letiyu kompozitora / A. Kazurova. M., 1997. S. 91–101.
29. Kozlov A. Dzhaz, rok i mednye truby / Ogoniok / A. Kozlov. 1990. № 29. S. 20-23.
30. Kollier Dzh. Diuk Ellington. Perevod s angl.; / Dzh. Kollier. M.: Raduga, 1991. 351 s.
31. Kollier Dzh. Lui Armstrong. Amerikanskiy geniy. Per. s angl. / Dzh. Kollier. M.: Raduga, 1987. 424 s.
32. Kollier Dzh. Stanovlenie dzhaza. Per. s angl. / Dzh. Kollier. M.: Raduga. 1984. 277 s.
33. Konen V. Bliuzy i XX vek / V. Konen. M.: Muzyka, 1981. 81 s.
34. Konen V. Rozhdenie dzhaza / V. Konen. M.: Sov. kompozitor, 1984. 312 s.
35. Konen V. Sovremennaya muzyka burzhuaznogo Zapada / V. Konen. M., 1961. 32 c.
36. Konen V. Tretiy plast: Novye massovye zhanry v muzyke XX veka / V. Konen // Ros. in-t iskusstvovedeniya. M.: Muzyka, 1994. 160 c.
37. Kuznetsov V. Teoriya i metodika uchebno-tvorcheskogo protsessa v liubitelskikh estradnykh orkestrakh i ansambliakh / V. Kuznetsov. M., 2000. 246 s.
38. Leleko V. Prostranstvo povsednevnosti v evropeiskoy kulture / V. Leleko; red. S. N. Ikonnikova; M-vo kultury RF. SPb.: SPbGUKI, 2002. 320 s.
39. Makhlina S. Semiotika kultury i iskusstva: slov.-sprav.: v 2 kn. 2-e izd., rasshir. i ispr / S. Makhlina. SPb.: Kompozitor, 2003. Kn. 1: A-L. 268 s.; Kn. 2: M-Ya. 339 s.
40. Makhlina S. Yazyk iskusstva v kontekste kultury / S. Makhlina. SPb.: SPbGAK, 1995. 216 s.
41. Matiukhina M. Vliyanie dzhaza na professionalnoe kompozitorskoe tvorchestvo Zapada Evropy pervykh desiatiletiiy XX veka. avtoref. dis. k-ta iskusstvovedeniya: 17.00.02 / M. Matiukhina. M. 2003. 24 s. Rezhym dostupu: <http://www.dissertat.com/content/vliyanie-dzhaza-na-professionalnoe-kompozitorskoe-tvorchestvo-zapadnoi-evropy-pervykh-desyat>
42. Nadolinskaya T. Dzhazovaya muzyka v sovremennoy shkole: vzglyad v XXI vek / T. Nadolinskaya. Pedagogika iskusstva – elektronnyy nauchnyy zhurnal. 5 s. Rezhym dostupu: <http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/nomer-4-2010/nadolinskaya12-12-2010.pdf>
43. Nevins S., Kommadzher G. Istoriya SShA / Nevins A., Kommadzher G. // Per. s angl. V. Obolenskogo i B. Prianishnikova. N'iu-York: Teleks, 1991. 444 s.
44. Ovchinnikov E. Istoriya dzhaza / E. Ovchinnikov. M.: Muzyka, 1994. 240 s.
45. Ovchinnikov E. Dzhaz kak yavlenie muzykalnogo iskusstva / E. Ovchinnikov. M., 1984. 66 s.
46. Ovchinnikov E. Ot klassicheskogo dzhaza k svingu / E. Ovchinnikov. M. 1989. 115 s.
47. Ozerov V. Problemy massovoy kultury v sovremennoy zarubezhnoy muzykalno-pedagogicheskoy teorii i praktike / V. Ozerov. M., 1987. 52 s.
48. Ozerov V. Dzhaz. SShA: ucheb.-sprav. posobie / V. Ozerov. M.: GMPI, 1990. 159 s.
49. Oliver P. The story of the blues. / Perevod Sergeya Pavlova / P. Oliver // 1969. 212 s. Rezhym dostupu: <http://www.blues.ru/book/>
50. Panase Yu. Istoriya podlinnogo dzhaza. 2-e izd. / Yu. Panase. L.: Muzyka. 1979. 128 s. Rezhym dostupu: <http://mreadz.com/new/index.php?id=244792>
51. Pereverzev L. Dzhaz-band. Muzykalnaya entsiklopediya. T. 2. 1974. 220 s.
52. Pisigin V. Prishestvie bliuza. T. 1. Country Blues. Kniga pervaya: «Delta Blues, vol. 1» / V. Pisigin. M.: Imperium Press, 2009. 464 c. Rezhym dostupu: <http://www.collectable-records.ru/pisigin/vol6/foreword.htm>
53. Simonenko V. Melodii dzhaza. Antologiya / V. Simonenko. K.: «Muzychna Ukraina». 1984. 319 s.
54. Skotnikova G. Albert Shveytser: ot muzykoznaveniya k filosofii zhyzni / Mezhdunarodnyy simpozium, posviashchennyy 125-letiyu so dnia rozhdeniya. A. Shveytsera / G. Skotnikova. SPb.: SPbGUKI, 2000. S. 55-61.
55. Skotnikova G. Obraznoe nachalo v kulturologicheskom issledovanii: Apollon i Dionis / Kultura. Tvorchestvo Chelovek. Vserossiyskaya konf. / G. Skotnikova. Samara, 1991. S. 78-84.
56. Strokova E. Dzhaz v kontekste massovogo iskusstva. avtoref. dis. k-ta iskusstvovedeniya: 17.00.09 / E. Strokova. M., 2002. 37 s. Rezhym dostupu: <http://cheloveknauka.com/dzhaz-v-kontekste-massovogo-iskusstva>
57. Suvorov N. Elitarnoe i massovoe soznanie v kulture postmodernizma / N. Suvorov. SPb.: SPbGUKI, 2004. 371 s.
58. Tokvil A. Demokratiya v Amerike / A. Tokvil. M., 1996. 554 s.
59. Teoriya kultury; p/r S. N. Ikonnikovoy, V. P. Bolshakova. Spb: Piter, 2008. 592 s.
60. Khizhnyak I. Paradoksy rok-muzyki / I. Khizhnyak. K.: «Molod», 1989. 295 s.
61. Khizhnyak I. Rok-n-roll: informatsionnaya realnost i virtualnost / I. Khizhnyak. Khmel'n.: «Osvita Ukrainy», 2014. 275 s.
62. Feiertag V. Dzhaz. XX vek: entsikloped. sprav. / V. Feiertag. SPb.: Skifiya, 2001. 564 s.
63. Chugunov Yu. Garmoniya v dzhaze / Yu. Chugunov. M.: Sov. kompozitor, 1980. 79 s.
64. Chugunov Yu. Evoliutsiya garmonicheskogo yazyka dzhaza / Yu. Chugunov. M., 1994. 98 s.
65. Shak F. Dzhaz kak sotsiokulturnyy fenomen (na primere amerikanskoy muzyki vtoroy poloviny XX veka) avtoref. dis. k-ta iskusstvovedeniya: 17.00.02 / F. Shak. Rostov-na-Donu: KGUKI, 2008 23 s.

- Rezhym dostupu: <http://www.dissercat.com/content/dzhaz-kak-sotsiokulturnyi-fenomen-na-primere-amerikanskoi-muzyki-vtoroi-poloviny-xx-veka>
66. *Shyp S.* Muzychna forma vid zvuku do styliu / S. Shyp. K.: Zapovit, 1998. 368 s.
  67. *Berendt I.* Das Jazzbuch von New Orleans bis Free Jazz / I. Berendt. Frankfurt am Main, 1968. 334 s.
  68. *Bergreen L.* Louis Armstrong: An Extravagant Life. / L. Bergreen. New York: Broadway Books. 1997. 576 p. Rezhym dostupu: <https://www.nytimes.com/books/first/b/bergreen-armstrong.html>
  69. *Dauer A.* Der Jazz. Seine Ursprünge und seine Entwicklung / A. Dauer. Leipzig, 1958. 197 s.
  70. *Evans D.* Big Road Blues / D. Evans. California, 1982. 379 p.
  71. *Feather L.* The Encyclopedia of Jazz. / L. Feather. N.Y., 1960. 527 p.
  72. *Finkelstein S.* Jazz: A People's Music / S. Finkelstein. New-York: Citadel Press, 1948. 180 p.
  73. *Fowke E.* Lumbering Songs from the Norther Woods / E. Fowke. Texas Press. 1970. 232 p.
  74. *Kirchner V.* The Oxford companion to jazz / V. Kirchner. New York: Oxford university press, 2000. 852 p.
  75. *Kramarz V.* Harmonieanalyse der Rockmusik: Von Folk und Blues zu Rock und New Wave. / V. Kramarz. Schott Music GmbH & Co KG, Mainz. 1984. 212 s.
  76. *Leanza F.* The blues then and now: history of the blues / F. Leanza // 2004. 188 p. Rezhym dostupu: <http://www.publicbookshelf.com/history/blues-history/origin>
  77. *Meadows E.* Jazz research and performance materials / E. Meadows. 1995. 792 p. Rezhym dostupu: https://books.google.com.ua/books?id=dDIKSt7JR40C&pg=PA58&lpg=PA58&dq=Dale,+Rodney.+The+World+Of+Jazz.&source=bl&ots=OUe-6vr6Af&sig=kO4AmzzCJ9otSI-AxKb4EjgAAQI&hl=ru&sa=X&ei=3c8JVZCPG4erU_qygdgH&ved=0CEAQ6AEwBjgK#v=onepage&q=Dale%2C%20Rodney.%20The%20World%20Of%20Jazz.&f=false
  78. *Meadows E.* Jazz scholarship and pedagogy: a research and information / E. Meadows. 2006. 711 p. Rezhym dostupu: https://books.google.com.ua/books?id=Ek-zAQAQBAJ&pg=PA48&lpg=PA48&dq=Dale,+Rodney.+The+World+Of+Jazz.&source=bl&ots=OofVxLSPG2&sig=ayFTvccgaRtroXyq3i4Pxuz1ZGA&hl=ru&sa=X&ei=3c8JVZCPG4erU_qygdgH&ved=0CDsQ6AEwBTgK#v=onepage&q=Dale%2C%20Rodney.%20The%20World%20Of%20Jazz.&f=false
  79. *O'Connell Ch.* The Color of the Blues: Considering Revisionist Blues Scholarship / Ch. O'Connell. Southern Cultures, Volume 19, Number 1, Spring 2013. P. 61-81. Rezhym dostupu: http://www.academia.edu/2550329/The_Color_of_the_Blues_Considering_Revisionist_Blues_Scholarship
  80. *Russel T.* Blacks, Whites and Blues / T. Russel. London, 1970. 112 p.
  81. *Scaruffi P.* A brief history of popular music before rock music. A brief history of Blues Music / P. Scaruffi. 2005 210 p. Rezhym dostupu: <http://www.scaruffi.com/history/blues.html>
  82. *Scaruffi P.* A history of jazz music / P. Scaruffi. 2007. 360 p. Rezhym dostupu: <http://www.scaruffi.com/history/jazz.html>
  83. *Stearns M.* The story of jazz / M. Stearns. Oxford University Press, 1956. 367 p. Rezhym dostupu: <http://books.google.com.ua/books?id=tDQrHw5zNaYC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
  84. *Ulanov B.* A history of jazz in America / B. Ulanov. New York: The Viking Press. 1952. 407 p. Rezhym dostupu: https://archive.org/stream/historyofjazzina030270mbp/historyofjazzina030270mbp_djvu.txt

Конончук Ю. В.

Роль блюзового музыкального жанра в формировании афроамериканского культурного пространства.

В статье охарактеризованы процесс зарождения, становления и развития блюза как музыкального жанра, выяснено происхождение терминологии и раскрыта роль городов Нового Орлеана и Чикаго в его развитии.

Ключевые слова: музыка, блюз, афроамериканцы, США, Африка, ворк-сонг, спиричуэлс, рабство, джаз, культура, история, фолк-музыка.

Kononchuk Yu. V.

The role of the blues music genre in the formation of the African American cultural space.

The article describes the process of the birth, formation and development of blues as a musical genre, clarifies the origin of terminology and reveals the role of the cities of New Orleans and Chicago in its development.

Key words: music, blues, african americans, USA, Africa, vocck, spirichuels, slavery, jazz, culture, history, folk music.

* * *